

Европейски съд по правата на човека

Азинас срещу Кипър
(Azinas v. Cyprus)

Жалба № 56679/00

Решение от 28 април 2004 г. на Голямото отделение, по допустимостта на жалбата

(резюме)*

Чл. 35: изчерпване на вътрешноправните средства за защита като условие за допустимост на индивидуална жалба

За да е налице изчерпване на ефективните вътрешноправни средства за защита, съответното оплакване по Конвенцията трябва да бъде направено изрично или по същество пред компетентните национални органи. Не е достатъчно жалбоподателят неуспешно да е използвал друго средство, годно да доведе до отмяна на спорната мярка на различно основание. Би било в противоречие със субсидиарния характер на установената от Конвенцията система, ако жалбоподателят, пренебрегвайки един възможен аргумент по Конвенцията, може да се позове на някакво друго основание, за да атакува спорната мярка пред националните власти, а след това да подаде жалба до Съда на базата на аргумента по Конвенцията.

Фактите по делото

Жалбоподателят заемал висок пост в държавната администрация на Кипър. На 28 юли 1982 г. Държавната административна комисия образувала дисциплинарно производство срещу него и взела решение да бъде уволнен дисциплинарно с обратно действие, тъй като на 8 април 1981 г. бил осъден за кражба, злоупотреба с доверие и злоупотреба със служебно положение. Дисциплинарното уволнение имало за последица и лишаването на жалбоподателя от свързаните с трудовия му договор пенсионни права, считано от датата на присъдата.

На 8 декември 1982 г. жалбоподателят подал жалба до Върховния съд, с която искал решението за неговото уволнение да бъде обявено за недействително. Твърдял, че е постановено при превишаване или злоупотреба с правомощия и че нарушава конституционната забрана да бъде наказван два пъти за едно и също нарушение. Върховният съд оставил в сила решението на комисията.

В жалбата си срещу това решение до същия съд, заседаващ като касационна инстанция, г-н Азинас посочил пет касационни основания. Последното от тях било незаконосъобразност на извода на съда, че лишаването му от пенсионни права не противоречи на чл. 23 от Конституцията, който гарантирал правото на собственост. В първото съдебно заседание адвокатът му заявил, че поддържа само твърденията за липса на пропорционалност между тежестта на

---

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

наложеното наказание и извършеното нарушение, доколкото административната комисия не взела предвид смекчаващите обстоятелства в полза на г-н Азинас и по този начин решението за дисциплинарното му уволнение било постановено при превишаване на свободата на преценка, предоставена на административния орган. Изрично запитан от съда, той отговорил, че оттегля петото касационно основание. Съдът обявил, че ще се произнесе с решение, но впоследствие насрочил ново заседание, тъй като междувременно един от членовете на състава, заседавал по случая, бил назначен за министър на отбраната. В това заседание адвокатът на жалбоподателя отново потвърдил, че е оттеглил оплакването във връзка с конституционната гаранция за правото на собственост. Впоследствие споменал в пледоарията си загубените пенсионни права на клиента му и бил запитан от съда дали го прави в контекста на оплакването за непропорционалност на наложеното наказание. Съгласно записа в протокола от заседанието отговорът бил положителен.

Върховният съд оставил жалбата без уважение. Посочил, че част от първоначално заявените касационни основания са оттеглени, и съответно не се произнесъл по съобразността на отнемането на пенсионните права на жалбоподателя с конституционната гаранция за правото на собственост.

Резюме на решението на Европейския съд

I. Обхватът на компетентността на Голямото отделение

31. Жалбоподателят твърди, че правото да бъде поискано разглеждане на жалбата от Голямото отделение е ограничено и представлява изключителна процедурна възможност. В настоящия случай само едно от трите основания за преразглеждане на жалбата, на които се позовавало правителството, а именно това за компетентността на Съда *ratione temporis*, повдигало сериозен проблем по тълкуването и прилагането на Конвенцията или можело да се счита за сериозен проблем с общозначим характер по смисъла на [чл. 43](#) от Конвенцията. То било и най-важното основание според самото правителство.

“32. Съдът смята за вече трайно установена практика, че “делото”, отнесено за разглеждане пред Голямото отделение, неминуемо обхваща всички аспекти на жалбата, които преди това са били обсъдени в решението на отделението, като по този начин юрисдикцията на Голямото отделение по случая е ограничена само от решението на отделението по допустимостта. Това не означава обаче, че Голямото отделение не може, когато това е уместно, да разгледа въпроси, свързани с допустимостта на жалбата, както това е възможно в обикновеното производство пред отделението, например по силата на чл. 35, т. 4, *in fine* от Конвенцията (който оправомощава Съда “на всеки етап от процедурата” пред него “да отхвърли всяка жалба, която счита за недопустима”) или когато въпросите по допустимостта са оставени за съвместно разглеждане с тези по съществуването на делото или по друг начин са относими към фазата по същество (*К. и Т. с/у Финландия*¹, 12.07.2001 г., ECHR 2001-VII, §§ 140-141 и *Перна с/у Италия*², 6.05.2003 г., ECHR 2003-V, §§ 23-24). Така, дори във фазата по съществуването на делото и при спазване на условията на чл. 55 от Правилата на Съда, то може да преразгледа решение, с което една жалба е била обявена за допустима, когато счита, че тя е трябвало да бъде обявена за недопустима на

¹ К. and T. v. Finland, решение на Голямото отделение

² Perna v. Italy.

някое от основанията, посочени в чл. 35 от Конвенцията (виж, *mutatis mutandis*, [Одиевр с/у Франция](#)³, 13.02.2003 г., ECHR 2003-III, § 22).

33. Ето защо Съдът счита, че неговата юрисдикция по делото не е ограничена по начина, посочен от жалбоподателя.”

II. Предварителните възражения на правителството

34. Правителството повтаря възражението за неизчерпване на вътрешните средства за защита, предявено в производството по допустимостта пред отделението, и счита, че Голямото отделение разполага с компетентност да разгледа отново този въпрос. Подчертава, че пред Върховния съд г-н Азинас изрично е оттеглил твърдението си на нарушение на правото му на собственост и по този начин е лишил съда от възможността да го обсъди.

35. Жалбоподателят твърди, че след като правителството не е направило отново това възражение в производството по същество пред отделението, доколкото това изобщо е било възможно, то Голямото отделение не можело да преразгледа въпроса.

36. В решението си по допустимостта на жалбата отделението е приело, че като е оспорил законността на решението на Държавната административна комисия, по силата на което е бил уволнен, жалбоподателят е оспорил, макар и имплицитно, и лишаването му от право на пенсия.

37. Съдът посочва, че подобно на случая по цитираното по-горе дело *Одиевр*, правото на Голямото отделение да разгледа възражението за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита не е преклудирано, тъй като правителството го е повдигнало навреме във фазата по допустимостта пред отделението.

“38. Макар че в системата за защита на човешките права правилото за изчерпване на вътрешноправните средства за защита трябва да се прилага с известна гъвкавост и без прекомерен формализъм, то не поставя просто изискването да бъдат сезирани компетентните вътрешни съдилища и да бъдат използвани средствата за защита срещу спорните решения, за които се твърди, че нарушават право по Конвенцията. То нормално изисква също така и оплакванията, които страната възнамерява да предяви впоследствие на международно ниво, да са били направени пред националните съдилища поне по същество и в съответствие с формата и сроковете, установени във вътрешното право (виж например [Фресо и Роар с/у Франция](#)⁴, 21.01.1999 г., ECHR 1999-I, § 37).

Целта на правилото за изчерпване на вътрешноправните средства за защита е да се позволи на националните власти, и главно на съдебните органи, да разгледат твърденията за нарушение на дадено право по Конвенцията и при случай да го поправят, преди тези твърдения да бъдат отнесени пред Съда (виж [Кудла с/у Полша](#)⁵, 26.10.2000 г., ECHR 2000-XI, § 152). Доколкото на национално ниво съществува средство, позволяващо на националните съдилища да разгледат поне по същество твърдението за нарушение на правото, това средство трябва да бъде изчерпано. Ако отправеното до Съда оплакване (например неоправдана намеса в правото на собственост) не е било направено или изрично, или по същество пред националните съдилища, когато това е било възможно при

³ *Odievre v. France*, решение на Голямото отделение

⁴ *Fressoz and Roire v. France*, решение на Голямото отделение

⁵ *Kudla v. Poland*, решение на Голямото отделение

използването на дадено достъпно за жалбоподателя средство за защита, националният правов ред е бил лишен от възможността да разгледа проблема по Конвенцията, която правилото за изчерпване на вътрешноправните средства за защита цели да му даде. Не е достатъчно жалбоподателят неуспешно да е упражнил друго средство, годно да доведе до отмяна на спорната мярка на различно основание, несвързано с оплакването за нарушение на право по Конвенцията. Именно оплакването по Конвенцията е това, което трябва да е било направено на национално ниво, за да е налице изчерпване на “ефективното средство за защита”. Би било в противоречие със субсидиарния характер на установената от Конвенцията система, ако жалбоподателят, пренебрегвайки един възможен аргумент по Конвенцията, може да се позове на някакво друго основание, за да атакува спорната мярка пред националните власти, а след това да подаде жалба до Съда на базата на аргумента по Конвенцията (виж *Van Oosterwijk с/у Белгия*⁶, 6.11.1980 г., А-40, стр. 16-17, §§ 33-34).”

39. Съдът отбелязва, че Конвенцията е неразделна част от правната система на Кипър и има превес над всяка норма на националното законодателство, която ѝ противоречи. Чл. 1 от Протокол № 1 има пряко приложение в кипърското право. Ето защо жалбоподателят е можел да се позове пред Върховния съд на тази разпоредба или да изложи доводи в същия или подобен смисъл на основание чл. 23 от Конституцията, който гарантира правото на собственост.

40. Той обаче не се е позовал на чл. 1 от Протокол № 1 пред Върховния съд, заседаващ като касационна инстанция. Макар в касационната си жалба да е поддържал, че лишаването му от пенсионни права вследствие на дисциплинарното уволнение нарушава правото му на собственост по чл. 23 от Конституцията, неговият адвокат изрично е оттеглил това и две други касационни основания в първото съдебно заседание. Върховният съд е продължил с разглеждането на останалите твърдения на жалбоподателя за незаконно упражняване на дискреция от страна на административния орган, който не взел предвид смекчаващите обстоятелства в полза на г-н Азинас. Във второто съдебно заседание Върховният съд изрично е запитал адвоката на жалбоподателя дали твърди противоконституционност, в отговор на което той е потвърдил, че е оттеглил това и още две основания и поддържа само останалата част от жалбата. Съдът отбелязва, че съгласно протоколите от двете съдебни заседания адвокатът се е позовал на лишаването от пенсионни права за да покаже, че при конкретните обстоятелства наложеното наказание не е пропорционално на извършеното нарушение и именно поради тази причина Върховният съд не се е произнесъл по въпроса дали уволнението на жалбоподателя нарушава неговото право на собственост.

41-42. Съдът стига до заключението, че жалбоподателят не е предоставил на кипърските съдилища възможността, която чл. 35 от Конвенцията по принцип цели да създаде за държавата-ответник, да разгледат и по този начин да предотвратят или поправят конкретно нарушение на Конвенцията (виж *Гузарди с/у Италия*⁷, 6.11.1980 г., А-39, стр. 26-27, § 72 и *Кардо с/у Франция*⁸, 19.03.1991 г., А-200, стр. 19, § 36). Ето защо възражението на правителството, че в настоящия случай съответното ефективно вътрешноправно средство за защита не е било

---

⁶ Van Oosterwijk v. Belgium

⁷ Guzzardi v. Italy

⁸ Cardot v. France

изчерпано от г-н Азинас, е основателно. Следователно, съгласно чл. 35, т. 1 и 4 *in fine* от Конвенцията жалбата следва да бъде обявена за недопустима.⁹

43. Предвид това заключение Съдът счита, че не е необходимо да разглежда останалите възражения на правителството, касаещи компетентността *ratione temporis* на Съда.

---

⁹ Решението е взето с мнозинство 12 гласа срещу пет.